

Kommunereformen: Fagkunnskap, arenaer og verktøy fra KS

Innhold

Forord.....	3
Om lokaldemokrati.....	4
Hvordan står det til med lokaldemokrati og selvstyre i dag?.....	4
Hva betyr kommunestørrelse for lokaldemokrati? KS-rapport.....	4
Hva er godt lokaldemokrati? Plattformen «Godt lokaldemokrati»	4
Hvor godt er lokaldemokratiet i din kommune? Lokaldemokratiundersøkelsen og lokaldemokratidatabasen.....	4
Hvordan lykkes med god lokal styring? Rapport og idéhefte	5
Hvordan involvere innbyggerne – bl.a. med nærdemokratiske ordninger? Idéhefte og rapporter ...	5
Hvordan oppnå god styring og ledelse i samarbeid, selskaper, partnerskap og nettverk? Idéhefter og anbefalinger.....	5
Hvordan fungerer kommuneorganisasjonen? Kommunekompasset	6
Sentrale konferanser og andre formidlingsarenaer	6
Strategikonferansene, januar-mars: Oppgaver og ansvar fra statlig sektor til kommunal sektor..	6
Kommunalpolitisk toppmøte, 8. april: Hvilke krav til endringer vil kommunereformen føre til? ..	6
Regionale seminarer om oppgaver og ansvar, april-mai.....	7
Prosesskonferanse m/norske og nordiske erfaringer, 18. mai	7
Politisk lederskap og demokrati i sammenslåtte kommuner, konferanse høst 2015 og Folkevalgtprogrammet 2015-2019.....	7
Om kommuneøkonomi	8
Enkel modell for illustrasjon av økonomiske utslag ved kommunesammenslåing.....	8
Modell for illustrasjon og sammenligning av dagens prioriteringer i inntil fire kommuner	8
Modell for illustrasjon for analyse av drift, vedlikehold (og investeringer) i formålsbygg.	8
Andre modeller under arbeid.....	9
Om arbeidsgiverpolitiske spørsmål	9
Om innovasjon.....	10
Ikke bare større, men også bedre!	10
Verktøy	10
Videre utvikling.....	10
Nettverk.....	11
Om digitalisering	11
De kommunale systemene	11
Ny utredning: Kommunereformen – digitale konsekvenser for kommunesektoren.....	12

Samhandling med nasjonale aktører.....	12
Informasjon og kommunikasjon.....	13
Om forskning og utredning (FoU-ordningen).....	13
FoU og kommunereformen.....	13
Lenker til andre ressurser på KS' nettsider	14

Forord

Det er ulikt syn på spørsmålet om kommunestruktur blant medlemmene, og det er derfor ikke naturlig at KS tar et tydelig standpunkt for eller imot en spesiell løsning. KS' Landsstyre er positiv til at KS sentralt og regionalt samarbeider med fylkesmennene og tilrettelegger for og gir prosessveiledning i lokale prosesser, men at eventuelle endringer i kommunestrukturen må bygge på lokale prosesser. Videre må oppgavene være styrende for hvilken struktur som blir resultatet av kommunereformen. KS mener også at det regionale folkevalgte nivå må være en del av kommunereformen.

I dette heftet har vi samlet de viktigste aktivitetene i KS som er rettet mot medlemmenes arbeid med kommunereformen. Heftet vil bli oppdatert etter hvert som nye tilbud og behov melder seg.

Oslo, 19. februar 2015

Om lokaldemokrati

Kontaktperson: Frode M. Lindtvedt, fagleder lokaldemokrati og styring

Hvordan står det til med lokaldemokrati og selvstyre i dag?

Temaheftet «Lokalt demokrati og kommunalt selvstyre. Visjon eller virkelighet?» presenterer forskningsresultater om lokaldemokrati og selvstyre som KS har fått etter Landstinget 2012. Heftet gir en kort presentasjon av forskning om godt lokaldemokrati, likeverd og dialog mellom stat og kommune, statlig styring og kontroll, oppgaver og ansvar framover med økt statliggjøring eller økt kommunalt ansvar. Heftet kan lastes ned på [ks.no](http://www.ks.no) og bestilles gratis fra KS.

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Demokrati/Nytt-hefte-om-lokalt-demokrati-og-kommunalt-selvstyre/>

Hva betyr kommunestørrelse for lokaldemokrati? KS-rapport

KS-rapporten «Kommunestørrelse og lokaldemokrati» presenterer resultater fra forskning om lokalt demokrati med fokus på kommunestørrelsens betydning for det lokale demokratiet. Første del handler om hovedtemaer i debatten og hvordan det står til med lokaldemokrati og selvstyre. Andre del går nærmere på forskning om kommunestørrelsens betydning for ulike sider av lokaldemokrati og selvstyre som deltakelse i og mellom valg, folk og folkevalgtes vurdering av det representative demokratiet og statlig styring. Tredje og siste handler om forskning om hva lokale folkevalgte kan gjøre selv for å bidra til utviklingen av et godt lokaldemokrati; samarbeid, god lokal styring, innbyggermedvirkning og bruk av nærdemokratiske ordninger. Rapporten kan lastes ned fra [ks.no](http://www.ks.no).

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Kommunestruktur/Kommunestorrelse-og-lokaldemokrati-/>

Hva er godt lokaldemokrati? Plattformen «Godt lokaldemokrati»

Plattformen «Godt lokaldemokrati» gir et felles grunnlag å stå på, den gir retning til arbeidet for å utvikle lokaldemokratiet og vil kunne gi en standard å måle seg mot. Dette kan være aktuelt både i utredningsarbeidet og i utviklingen av en ny kommune. Plattformen tar ikke sikte på å definere godt lokaldemokrati på en entydig måte. Den skal være åpen nok til at det er rom for ulike tilnærminger og vektlegginger, som f.eks. deltakelse, fri diskusjon og god styringskapasitet. Plattformen kan lastes ned fra [ks.no](http://www.ks.no) og bestilles gratis hos KS.

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Demokrati/Godt-lokaldemokrati--ei-plattform/>

Hvor godt er lokaldemokratiet i din kommune?

Lokaldemokratiundersøkelsen og lokaldemokratidatabasen

KS' lokaldemokratiundersøkelse gir innbyggerne og folkevalgte mulighet til å vurdere lokaldemokratiet i egen kommune og dermed gi et grunnlag for å videreutvikle lokaldemokratiet. Dette kan være aktuelt både i utredningsarbeidet og i utviklingen av en ny kommune. Det er fortsatt mulig for 60 kommuner å gjennomføre lokaldemokratiundersøkelsen. Resultatene fra om lag 100 kommuner er tilgjengelig på lokaldemokratidatabasen på www.bedrekommune.no. For kommuner som gjennomførte lokaldemokratiundersøkelsen i 2009/2010 er det mulig å sammenligne

resultatene over tid. Det er også mulig å sammenligne med andre kommuner. Invitasjonen er tilgjengelig på ks.no og kan bestilles direkte av KS.

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Lokaldemokratiundersokelsen-2014/Lokaldemokratiundersokelse-2014/>

Hvordan lykkes med god lokal styring? Rapport og idéhefte

Rapporten «Veier til god lokaldemokratisk styring» identifiserer hvilke faktorer som fremmer og hvilke faktorer som hemmer god demokratisk styring. Prosjektet har hatt spesiell fokus på faktorer som de folkevalgte har mulighet til å påvirke, slik som åpenhet, informasjon, delegering og politisk kultur. Men også andre, som for eksempel kommunestørrelse eller befolknings sammensetning. Rapporten inneholder strategivalg og tiltak for å oppnå god lokaldemokratisk styring, og kan være aktuell både i utredningsarbeidet og i utviklingen av en ny kommune. Rapporten kan lastes ned på ks.no. Det vil bli utarbeidet en kortversjon som kan lastes ned på ks.no.

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Demokrati/FoU-Veier-til-godt-lokaldemokrati-gar-gjennom-apenhet/>

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Innbyggerinvolvering/Nardemokratiske-organer/>

Hvordan involvere innbyggerne – bl.a. med nærdemokratiske ordninger? Idéhefte og rapporter

Idéheftet «Hvordan involvere innbyggerne» skal inspirere og motivere til en mer aktiv involvering av innbyggerne i kommunale beslutningsprosesser innenfor rammen av det representative demokratiet. Hvilke typer deltakelse egner seg i ulike typer beslutningsprosesser, i ulike typer kommuner og for å involvere ulike grupper av befolkningen? Heftet sier også noe om strategier og suksessfaktorer for å lykkes med aktiv involvering av innbyggerne mellom valg. Idéheftet kan lastes ned fra ks.no og bestilles gratis fra KS.

Idéheftet bygger på rapportene «Medvirkning med virkning. Innbyggermedvirkning i den kommunale beslutningsprosessen» og «Erfaringer med nærdemokratiske ordninger i Norden», som kan lastes ned fra ks.no. I sistnevnte rapport vises hva slags nærdemokratiordninger som har vært prøvd ut, bakgrunnen og hensikten med dem, og hvordan de har fungert i praksis.

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Innbyggerinvolvering/FoU-Innbyggermedvirkning-med-virkning/>

Hvordan oppnå god styring og ledelse i samarbeid, selskaper, partnerskap og nettverk? Idéhefter og anbefalinger

Introduksjonsheftet «Formelt interkommunalt samarbeid» er ment å være et bidrag til de vurderinger den enkelte kommune må gjøre når formelt samarbeid med andre kommuner er aktuelt for å løse oppgaver. Heftet kan lastes ned fra ks.no og bestilles gratis fra KS.

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Kommunestruktur/Introduksjonshefte-om-formelt-interkommunalt-samarbeid/>

Heftet «Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak» består av anbefalinger tilpasset kommunal sektor og er mer praktisk vinklet samtidig som det kan tas høyde for individuelle vurderinger i større grad enn en lovregulering kan ivareta. Heftet kan lastes ned fra ks.no. Heftet revideres i 2015.

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Eierskap/Anbefalinger-for-aktivt-eierskap/>

Rapporten «Styring av og ledelse i kommunale nettverk/partnerskap» drøfter hva som kjennetegner ”god styring og ledelse” i nettverk/partnerskap hvor kommunen er involvert. Rapporten omhandler 1) politiske- og administrative styrings- og ledelsesutfordringer og muligheter ved kommunal (fylkeskommunal) oppgaveløsning gjennom partnerskap/nettverk, 2) forutsetninger og verktøy for overordnet politisk- og administrativ styring av partnerskap/nettverk, og 3) hva som kjennetegner god ledelse av og i partnerskap/nettverk. Rapporten kan lastes ned på ks.no. Det vil bli utarbeidet en kortversjon som kan lastes ned på ks.no.

<http://www.ks.no/tema/Innovasjon-og-forskning1/forskning-og-utredning/Ferske-FoU-rapporter/Styring-og-ledelse-nar-oppgaver-loses-utenfor-linja/>

Hvordan fungerer kommuneorganisasjonen? Kommunekompasset

Kommunekompasset er et verktøy for å kartlegge hvordan kommuneorganisasjonen fungerer. Ved en enkel - men svært presis metodikk - får man et «røntgenbilde» av hvordan de ulike kommunen virker som organisasjon og i samspill med politisk nivå, innbyggere og sivilsamfunn. Ved å gjennomføre en kommunekompassevaluering, vil man raskt finne ut styrker og svakheter i de ulike kommuner. Hvor har man komplementære ferdigheter, hvor har man mangler og hvor er alle kommuner gode? For mer informasjon, se www.kommunekompasset.no.

Sentrale konferanser og andre formidlingsarenaer

Oversikten under er ikke uttømmende for KS i regionene.

Strategikonferansene, januar-mars: Oppgaver og ansvar fra statlig sektor til kommunal sektor

På flere av KS' fylkesvise strategikonferanser vinteren 2015 er kommunereformen og oppgaveoverføring tema – hva kan overføres og hva vil kommunene ha ansvar for?

Kommunalpolitisk toppmøte, 8. april: Hvilke krav til endringer vil kommunereformen føre til?

Skodd for framtida er tema på Kommunalpolitisk toppmøte 2015: Hvordan skal vi forberede oss på fremtidige utfordringer? Hvilke krav til endringer vil kommunereformen føre til?

- Politisk lederskap, lokaldemokrati og størrelse
- Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner presenterer oppgavemeldingen
- Dialog om oppgaver og friheten til å løse dem

Regionale seminarer om oppgaver og ansvar, april-mai

KS arrangerer regionale seminarer våren 2015 (fortrinnsvis april), enten som egne arrangementer eller i tilknytning til andre arrangementer, om oppgaver og ansvar fra statlig til kommunal sektor, i forkant av Stortingets behandling av oppgavemeldingen.

- Hvilke konkrete oppgaver bør overføres fra statlig sektor til kommunal sektor?
- Hvordan kan kommunalt ansvar på disse oppgavene gi et styrket lokaldemokrati?
- Hvilke konkrete grep må tas for å redusere statens styring og regulering?
- Hva kan du gjøre for å påvirke stortingets behandling av oppgavemeldingen?

Prosesskonferanse m/norske og nordiske erfaringer, 18. mai

Den danske strukturreformen er kritisert for å ha oversett utfordringene knyttet til politisk lederskap og innbyggerdeltakelse. KS gjennomfører et prosjekt som setter fokus på disse to forholdene og vil dermed bidra til at politisk lederskap og innbyggerdeltakelse blir viet nødvendig oppmerksomhet i den norske strukturreformen. Prosjektleder Marte S. Winsvold (ISF) presenterer kunnskapsstatus før nye undersøkelser. Prosesskonferansen er knyttet til nordisk nettverkssamling om demokrati og styring, for å hente erfaringer fra KS sine søsterorganisasjoner både om prosessen og politikerrollen, innbyggermedvirkning, nye oppgaver/reduert statlig styring. Konferansen er primært for KS sine medarbeidere sentralt og regionalt som arbeider med kommunereformen, men er også åpen for andre interesserte.

Politisk lederskap og demokrati i sammenslåtte kommuner, konferanse høst 2015 og Folkevalgtprogrammet 2015-2019

Kommunereformen byr både på demokratiske muligheter og på demokratiske utfordringer. For å sikre et godt lokaldemokrati i nye sammenslåtte kommuner kan det være nødvendig å styrke det politiske lederskapet, samt å etablere kanaler og mekanismer som gjør at innbyggerne opplever at de blir hørt og at de har mulighet til å påvirke i lokalpolitiske prosesser.

Med utgangspunkt i erfaringer fra Norge og andre nordiske land får KS nå undersøke hvordan utøvelse av politisk lederskap kan bidra til godt lokaldemokrati i sammenslåtte kommuner og hvilke faktorer som muliggjør godt politisk lederskap i en sammenslåingskontekst. I prosjektet skiller det mellom innadrettet politisk lederskap (mot kommuneadministrasjonen) og utadrettet politisk lederskap (mot det øvrige lokalsamfunnet). Videre vil prosjektet dokumentere erfaringer med og effekter av demokratiltak i sammenslåtte kommuner i de nordiske landene.

Resultatene fra prosjektet skal brukes til å gi råd og innspill til norske kommuner i forbindelse med kommunereformen, og de skal brukes inn i KS' Folkevalgtprogram. Nasjonal formidlingskonferanse planlegges i månedsskiftet september/oktober. Resultatene vil være innarbeidet i kjernedelen av KS Folkevalgtprogram for 2015-2019 og det vil bli tilbudt egne skreddersydde Folkevalgdager om politisk lederskap for kommunestyrene.

Om kommuneøkonomi

Kontaktperson: Rune Bye, fagsjef lokaldemokrati og kommuneøkonomi

Enkel modell for illustrasjon av økonomiske utslag ved kommunesammenslåing

Modellen gir en illustrasjon av de direkte økonomiske konsekvensene for skatteinntekter og rammetilskudd av en kommunesammenslåing, gitt dagens inntektssystem. Modellen beregner isolert utslag av at inntil syv valgte kommuner slås sammen (partielle analyser). Ved en større endring i kommunestrukturen vil de økonomiske utslagene bli noe annerledes enn det modellen viser, spesielt gjelder dette i utgiftsutjevningen (urbanitets- og opphoppningskriteriene).

I modellen vises også hvilket engangstilskudd og reformstøtte den nye kommune vil få.

<http://www.ks.no/tema/Okonomi1/Kommuneokonomi1/Inntektssystemet/Okonomiske-utslag-ved-kommunesammenslaing/>

Modell for illustrasjon og sammenligning av dagens prioriteringer i inntil fire kommuner

Det arbeides med en modell som skal vise hvor store disponible inntekter en kommune har sammenlignet med landsgjennomsnittet, og hvordan kommunen prioriterer bruken av sine inntekter på ulike tjenesteområder (basert på kommunenes innrapportering til KOSTRA). I illustrasjonene tas det hensyn til ulikheter i kommunenes tjenestebehov (objektive kriterier fra inntektssystemet), arbeidsgiveravgift og pensjon. Resultatene vil presenteres i diagrammer og det vil være mulig å sammenligne inntil 4 kommuner.

Modellen vil kunne benyttes til synliggjøre forskjeller og likheter i prioriteringene som gjøres kommuner som ønsker å slå seg sammen, og kan synliggjøre områder hvor det kan være særlig behov for å foreta prioriteringsavstemminger i en kommunesammenslåingsprosess. Ulikheter i inntektsgrunnlag, hensyntatt kommunenes tjenestebehov, vil også synliggjøres.

Modellen er under utarbeidelse og planlegges ferdigstilt i første kvartal 2015.

Modell for illustrasjon for analyse av drift, vedlikehold (og investeringer) i formålsbygg.

Modellen tar utgangspunkt i drift og vedlikeholdsutgifter og areal i kommunens skolebygg, registrert i KOSTRA for siste fireårsperiode. Samlede utgifter er fordelt på innmeldt areal. Modellen gir en oversikt over avvik mellom kommunens virkelige utgift til drift og vedlikehold og beregnede normtall i hht NS3454 - Livssyklus kostnader for byggverk. Det er mulig å legge inn egne norm-tall, ettersom flere kommuner bruker ulike normer avhengig av beregnet levetid mm. Modellen viser også egen kommunes avvik fra inntil fire andre kommuners utgifter til drift og vedlikehold, og fra landsgjennomsnitt. Alle tall er prisjustert etter byggekostnadsindeksen og viser utgifter målt i dagens

priser. For å ta hensyn til at vedlikehold kan fordele seg noe ujevnt fra ett år til et annet, særlig i kommuner med under 10 000 innbyggere, er det beregnet gjennomsnittlige årlige utgifter til vedlikehold, registrert i kommunenes regnskap siste fire år (i 2013-priser). Det er dette gjennomsnittet for vedlikehold, som ses i forhold til normtall og til andre kommuner. I tillegg viser modellen gjennomsnittlig investeringer i skolebygg siste ti år i valgte kommuner, sett opp mot gjennomsnittlig vedlikehold siste fire år i kommunen.

Modellen er under utarbeidelse og planlegges ferdigstilt første kvartal 2015.

Andre modeller under arbeid

Modell for:

- Analyse av ulikheter i befolkningsutvikling mellom sammenslåingskandidater,
- Analyse av gjeld og egenkapital hos sammenslåingskandidater.

Disse planlegges ferdig i løpet av første halvår 2015.

Om arbeidsgiverpolitiske spørsmål

Kontaktpersoner: Jorunn T. Leegård, spesialrådgiver Arbeidsgiverpolitikk og Cecilie R. Sæther, KS Advokatene

Arbeidsgiverpolitiske spørsmål må adresseres tidlig og håndteres gjennom gode prosesser, og arbeidsgiverspørsmål settes særskilt på dagsorden der kommunestyret fatter vedtak om kommunesammenslåing.

Rapport fra et FoU-prosjekt utført av Deloitte for KS på temaet «Arbeidsgiverpolitiske utfordringer ved kommunesammenslåinger» ble publisert i januar 2015. Rapporten bygger på erfaringer fra kommunesammenslåinger senere år, samt erfaring fra andre nordiske land.

<http://www.ks.no/tema/Innovasjon-og-forskning1/forskning-og-utredning/Ferske-FoU-rapporter/FoU-Arbeidsgiverpolitikk-ved-kommunesammenslainger/>

KS Advokatene og KS Forhandlingsavdeling vil utgi en veileder med ulike hjelpeverktøy som for eksempel maler, sjekklister og tidslinjer. Veilederen vil være et juridisk og prosessuelt verktøy for de kommuner og fylkeskommuner som blir omfattet av en kommunestrukturprosess.

Veilederen vil behandle noen utvalgte arbeidsrettslige problemstillinger som man ut fra erfaring vet kan oppstå ved en kommunesammenslåing. Dette gjelder særlig spørsmål knyttet til leders posisjon, overtallighet og stillingsgarantier, arbeidsgivers styringsrett, arbeidsmiljøutfordringer. KS Forhandling vil bidra når det gjelder tariffrettslige problemstillinger og særlig om lokale særavtalers status, harmonisering av lønn mv. og medbestemmelse og medvirkning.

KS advokatene vil også kunne holde kurs, seminarer som forberedelser til en videre prosess. KS advokatene vil også kunne bistå mere konkret ved oppdrag i forbindelse med sammenslåingsprosesser.

Der kommuner har gjort vedtak om kommunesammenslåing kan KS bidra med:

- Læringsnettverk for kommuner som har vedtatt sammenslåing
- Lederstøtte for prosjektledere/rådmenn som har fått tildelt ansvaret for kommunesammenslåing
- KS Advokatene kan holde kurs, seminarer som forberedelser til en videre prosess
- KS Advokatene kan bistå mer konkret ved oppdrag i forbindelse med sammenslåingsprosesser
- **KS Medlemservice er medlemmenes kontaktpunkt til KS for faglig råd og veiledning innen de fleste arbeidsgiver- og tariffspørsmål. E-post: medlemservice@ks.no**

Om innovasjon

Kontaktperson: Henrik D. Finsrud, fagleder Innovasjon

Ikke bare større, men også bedre!

KS Innovasjon tar utgangspunkt i at vi må bygge nye og bedre kommuner og regioner – og ikke bare «slå sammen» eksisterende kommuner. Regjeringens ambisiøse målsettinger med reformen oppnås ikke som en automatisk konsekvens av sammenslåtte kommuner. Det er derfor kritisk viktig at reformen gripes an som en utviklings- og innovasjonsprosess, og ikke kun som en teknisk-administrativ implementering.

Med andre ord kreves systematisk og målrettet utviklings- og innovasjonsarbeid som *del av reformen*. For å bistå kommunene i dette arbeidet, kan KS Innovasjon tilby flere verktøy og vil samarbeide med andre avdelinger i KS om læringsnettverk tilpasset reformen.

Verktøy

Av verktøy har vi følgende:

- SLIK – Systematisk ledelse av innovasjonsprosesser i kommunene. Dette verktøyet egner seg på overordnet ledelsesnivå for å sette politisk og administrativ ledelse i stand til å ta strategiske valg, og utvikle en helhetlig tilnærming til innovasjon. Verktøyet kan finnes her: <http://ksinnovasjon.laboremus.pl/#!div2>
- N3 – Nytt, Nyttig og Nyttiggjort er et praktisk rettet verktøy til nytte ved oppstart og gjennomføring av konkrete innovasjonsprosesser. Verktøyet kan finnes her: <http://ks-innovation-tool.herokuapp.com/>
- Veikart for velferdsteknologi er spesielt rettet inn mot utvikling av nye velferdstjenester i samspill med ny teknologi. Verktøyet kan finnes her: <http://www.ks.no/veikartforvelferdsteknologi/>

Videre utvikling

En oppdatert versjon av Veikart for velferdsteknologi kommer tidlig i 2015, og et verktøy rettet spesifikt mot tjenestedesign, gevinstrealisering og forankringsprosesser er under utarbeidelse. Den nye versjonen av Folkevalgtprogrammet vil fra høsten 2015 inneholde

kunnskap om innovasjon, samt tilbud om fordypningsdag på temaet. Her kan vi tilby et opplegg på 2-4 timer der vi kan gi opplæring i hva kommunal innovasjon er. I tillegg drøftes kommunenes egen innovasjonsevne med hensyn til muligheter og utfordringer.

Nettverk

I tillegg til å videreutvikle [Innovasjonsalliansen](#), ønsker vi å tilby kommuner som er i gang med sammenslåingsprosesser innovasjonsnettverk der innovasjonsmetodikk tas i bruk på de kritiske områdene kommunene selv definerer i prosessen. Dette kan for eksempel være temaer som:

- Organisering av pleie og omsorgstjenester
- Skolestruktur i ny kommune
- Bruk av teknologi i tjenestene i ny kommune
- Bruk av bygg på nye måter i ny kommune

KS er også en sentral samarbeidspartner i Leverandørutviklingsprogrammet (www.leverandorutvikling.no), - en kilde til læring av nytte for reformkommuner. Kunnskap om innovative offentlige anskaffelser i samspill med næringslivsaktører kan utmerket integreres i en bredere ambisjon om å «bygge» den nye kommunen.

Om digitalisering

Kontaktperson: Line Richardsen, fagleder Digitalisering

De kommunale systemene

En gjennomsnittlig kommune har 180-200 systemer – store kommuner kan ha opp mot 600 systemer. Systemene er integrert i forskjellig grad med nasjonale fellesregistre og løsninger - og med interne systemer i kommunene.

eKommunekartleggingen viser at digitalisering inngår i alle tjenesteområdene i kommunene og at en kommunesammenslåing dermed får digitale konsekvenser innenfor alle områdene.

Dess mer digitalisert en kommune er, dess mer avhengig er de av at systemene virker og opplysningene er tilgjengelige hele tiden. Innbyggere og næringsliv forventer at kommunenes nettsider er døgnåpne, og at de kan finne igjen sine saker og dokumenter på Internett.

I de aller fleste systemer i kommunene er adresseinformasjon en viktig del av informasjonen. I de fleste systemene er også kommunenummer en entydig indikator. Enten det gjelder adresseinformasjon for innbygger eller for næringslivet. Noen systemer knyttet til helse- og omsorgstjenestene må være tilgjengelig hele døgnet, hele året. Disse systemene samhandler med sykehus og fastleger ved at helserettet dokumentasjon sendes digitalt i mellom partene. Dette gjelder f.eks. epikriser, laboratoriesvar og andre journaldata. I forhold til en helhetlig pasientoppfølging er det for eksempel tvingende nødvendig at behandlende helsepersonell ser riktige opplysninger om pasienten.

Systemene i kommunene må virke før, under og etter reformprosessen. En kommunesammenslåing vil medføre til dels omfattende omlegginger av kommunenes systemporteføljer. De systemene som

kommunene har er regulert av omfattende og ikke alltid sammenfallende regelverk. Det er ikke en selvfølge at to eller flere like system kan slås sammen. Det kan være særdeles kompliserende ved forskjellige leverandører av samme system. Det kan være forskjellige juridiske og tekniske utfordringer som medfører at en ny kommune må etablere sine løsninger på nytt.

Det finnes også flere statlige løsninger som kommunene benytter og der de dokumenterer sin virksomhet (f.eks. innenfor landbruk og BUF-etat). Disse løsningene må også koordineres ved en sammenslåingsprosess.

Alle disse forholdene kan få konsekvenser både teknisk, administrativt, økonomisk og juridisk.

Arkiv og dokumenthåndtering kan bli utfordrende fordi dagens arkiv i den enkelte kommunene må bevares og det må være mulig å finne igjen dokumentasjonen for de «nedlagte» kommunene i sin originale form. Den informasjonen kan vanskelig overføres til ny virksomhet. Tilsvarende problemstilling berører de fleste systemene i kommunene.

Ny utredning: Kommunereformen – digitale konsekvenser for kommunesektoren

Hensikten med denne utredningen er:

- å danne grunnlaget for hvordan KS og sentrale myndigheter kan støtte opp om IKT-utviklingen i kommunesektoren i reformprosessen
- å bevisstgjøre kommuner og fylkeskommuner om hvilke muligheter og utfordringer kommunesektoren står overfor, og hvordan de skal prioritere aktivitetene sine
- å bidra til at kommunesektoren tenker nyskapende og bruker innovative metoder i reformprosessen
- utvikle sjekkliste/veileder for hvordan kommunesektoren bør forberede seg til kommunereformen og hvilke hovedaktiviteter som må gjennomføres

Samhandling med nasjonale aktører

På bakgrunn av erfaringer fra de siste års kommunesammenslåinger har Kartverket tatt initiativ til et forprosjekt som skal utrede hva en stor strukturendring kan innebære for nasjonale samhandlingsparter. I gjennom forprosjektet ser en at Enhetsregisteret, Matrikkelen, Folkeregisteret i særlig grad berøres.

Endringen berører hovedsakelig to aspekter:

- Volumet av endringer
- Strukturelle endringer i dataene

Særlig integrasjoner og informasjonsutveksling mellom alle de systemene i kommunene som samhandler med de nasjonale registrene omfattes. Vi kjenner til at en kommune kan ha ca. 50 integrasjoner med og kopier av Matrikkelen. Det er ikke gitt at disse alltid oppdateres på samme tid. Noen har sanntids oppdatering og noen har periodiske oppdateringer.

Et eksempel som belyser problemstillingen er at det ikke kan være to eller flere Kirkeveien, Storgata osv. Dette må avklares før systemene oppdateres og alle 180-600 systemene og registrene i kommunene må inneholde de samme opplysningene om eiendomsinformasjon/adresser. Det gjelder også alle statlige virksomheter en kommune samarbeider med.

Alle sammenslåinger må skje i fra 1. januar det året sammenslåingen gjelder fra. Dette er en dato som berører alle og alle de statlige virksomhetene som berøres av en sammenslåing, f.eks. NAV, SSB,

Skattedirektoratet m.fl. er sannsynligvis alle avhengige av å kjenne den enkelte kommunes planer for egne systemer.

På nasjonalt nivå er det gjennomført et forprosjekt i regi av Kartverket. På nasjonalt nivå er det som en følge av dette pekt på at det er behov for et større prosjekt som bidrar til å koordinere alle prosjekter i både stat og kommune. Kartverket tar initiativ til et nasjonalt samarbeidsprosjekt der KS Digitalisering vil delta på vegne av kommunesektoren.

Informasjon og kommunikasjon

KS Digitalisering foreslår inn i plan 2015 å løfte fram temaområdet Strategisk kommunikasjon. Det er spesielt viktig å se på hvordan kommunesektoren kan legge til rette for god intern og ekstern kommunikasjon inn i kommunereformprosessen.

KS Digitalisering samarbeider med KS' avdeling for arbeidsgiverpolitikk for å bidra til at digitalisering og kommunikasjon inngår som den del av medlemsrettet aktivitet, spesielt rettet mot kommunens ledelse. KS Digitalisering og Kommunik (faglig forum for kommunikasjon i kommuner og fylkeskommuner) skal etablere et mer strategisk samarbeid.

Om forskning og utredning (FoU-ordningen)

Kontaktperson: Jon Anders Drøpping, fagleder FoU

KS' FoU-ordning skal bygge opp under strategier og prioriteringer som vedtas av organisasjonens styrende organer. FoU-prosjektene utvikles og igangsettes etter initiativ fra KS' politiske og administrative ledelse, fra medlemmene, og fra fagavdelinger og regionledd. Prosjektene gjennomføres med ekstern kompetanse fra FoU-miljøer etter konkurranse om oppdragene.

FoU-rapportene brukes strategisk og gir ekspertstøtte til KS' arbeid med kommunesektorens utfordringer og behov. Gjennom kunnskapsbaserte argumenter viser KS interessepolitisk styrke i møte med staten, Stortinget, arbeidslivspartene, media og offentligheten ellers. Samtidig skal resultatene av FoU-arbeidet gi medlemmene ny kunnskap, økt kompetanse og verktøy som kan brukes av medlemmene lokalt og regionalt.

De viktigste målgruppene for resultatene fra FoU-prosjektene er kommuner og fylkeskommuner, politisk og administrativ ledelse i KS, samt andre samfunnsaktører som staten/departementene/direktoratene, folkevalgte på alle nivå, media og andre opinionsledere.

FoU og kommunereformen

Prosjekter som er avsluttet og prosjekter under arbeid:

- Fremtidens kommune – kriterier for politisk oppslutning (2013)
- Kommunesektorens samhandlingsutfordringer med den regionale stat (2015)
- Arbeidsgiverpolitiske utfordringer ved kommunesammenslåinger (2015)

- Oppgavefordeling mellom fylkesmennene, direktoratene og kommunesektoren (lanseres i mars 2015)

Prosjekter med antatt oppstart i 2015:

- Politisk ledelse og demokrati i sammenslåtte kommuner – og i prosessen
- Endret inntektssystem etter kommunereformen – uten ferdig kart
- Selskaper og kommunesammenslåing
- Kommunereformen - digitale konsekvenser for kommunesektoren

Prosjekter som finansieres gjennom FoU-ordningen skal ha relevans for flest mulig av KS' medlemmer. At prosjekter er medlemsinitierte betyr ikke at enkeltmedlemmer får dekket sine egne utredningsbehov i forbindelse med lokale sammenslåingsprosesser mellom to eller flere kommuner.

I tillegg til at FoU-ordningen tar for seg kommunereformen, jobber FoU-enheten forskningspolitisk overfor andre aktører som er relevante i denne sammenhengen, bl.a. Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Norges forskningsråd.

Lenker til andre ressurser på KS' nettsider

Uttalelse fra Landstyret om kommunereformen (mai 2014):

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Kommunestruktur/Landsstyreuttalelse-om-kommunereform/>

Uttalelse fra Landstinget (februar 2012):

<http://www.ks.no/PageFiles/44523/Kommunegrensene%20kan%20endrast%20med%20gode%20lokale%20prosesser.pdf>

«Ekspertutvalget» som ble ledet av professor Signy Vabo leverte sin delrapport nr. 2 om oppgaver til en fremtidig kommunesektor. Seminar om kommune- og regionreform (desember 2014):

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Kommunestruktur/Seminar-om-kommune--og-regionreform/>

Hovedstyret i KS har gitt følgende innspill til regjeringens arbeid med stortingsmeldingen om oppgaveoverføring til kommunene og behandlingen av den (desember 2014):

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Kommunestruktur/Oppgaveoverforing-til-kommunene/>

FoU: Samhandling utfordringer mellom kommunesektoren og den regionale stat (forhåndsomtale - lanseres 2015):

<http://www.ks.no/tema/Innovasjon-og-forskning1/forskning-og-utredning/Artikler/Samhandlingsutfordringer-mellom-kommunesektoren-og-den-regionale-stat/>

Distriktsenteret - Kompetansesenter for distriktsutvikling (KDU) har i 2014 kartlagt og sammenfattet kunnskap om og erfaringer fra 14 kommunesammenslåingsprosesser som er gjennomført i perioden 2000-2013:

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Kommunestruktur/Erfaringer-fra-sammenslaingsprosesser---Rapport-fra-Distriktsenteret/>

KS og Kommunal- og regionaldepartementet samarbeidet fra 2004 - 2006 om prosjektet Framtidas kommunestruktur:

<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati1/Folkevalgtportalen/Kommunestruktur/Kommunestruktur/>

Fremtidens kommune – kriterier for politisk oppslutning (2013):

<http://www.ks.no/tema/Innovasjon-og-forskning1/forskning-og-utredning/Ferske-FoU-rapporter/FoU-Framtidens-kommune--oppgave--og-ansvarsdeling/>

Arbeidsgiverpolitiske utfordringer ved kommunesammenslåinger (2015):

<http://www.ks.no/tema/Innovasjon-og-forskning1/forskning-og-utredning/Ferske-FoU-rapporter/FoU-Arbeidsgiverpolitikk-ved-kommunesammenslainger/>

Kontoradresse: Haakon VIIs gate 9, 0161 Oslo
Postadresse: Postboks 1378 Vika, 0114 Oslo

Telefon: 24 13 26 00

ks@ks.no
www.ks.no

Bilde på forsiden: [Scanstockphoto.com](https://www.scanstockphoto.com)